

Aan alle raadsleden

E-mail gemeente@oss.nl
www.oss.nl

Postbus 5
5340 BA Oss

Wilt u bij uw reactie de
datum van deze brief en
ons kenmerk vermelden?

Datum	Ons kenmerk	Behandeld door	Aantal bijlagen
9 juli 2024		Femke Prince	

Onderwerp
Opinienota nieuw mantelzorgbeleid

1. Hoe kijkt de Raad naar de verantwoordelijkheid van de samenleving, de gemeente en andere partijen wat betreft mantelzorg?
2. Hoe kijkt de Raad naar de voorgestelde beleidsuitgangspunten en ambities voor het nieuwe mantelzorgbeleid?
 - a) Zijn deze volledig of wilt u hier richtingen aan toevoegen?
 - b) Welke ambities en doelen hebben uw prioriteit?
3. Wat wil de Raad meegeven bij de uitwerking van het nieuwe mantelzorgbeleid wat betreft aandachtsgroepen?

Aanleiding

Voormalig wethouder Thijs van Kessel heeft op 18 april jl. aangegeven de mantelzorgnotitie van juni 2016 te herzien om uiterlijk in het eerste kwartaal van 2025 nieuw mantelzorgbeleid ter besluitvorming aan te bieden aan de Raad. En na de zomer de Raad te informeren over de behoeftepeiling die wordt uitgevoerd onder mantelzorgers.

Achtergrond

Maatschappelijke ontwikkelingen

De Nederlandse samenleving heeft op dit moment te maken met enkele ontwikkelingen die grote impact hebben. We zien een toenemende hulpvraag als gevolg van de vergrijzing en ouderen die langer thuis wonen. Tegelijkertijd is sprake van een oplopende personeelsschaarste. Hierdoor neemt de druk op mantelzorgers flink toe.

Inschatting is dat in 2040 1:4 mensen in de zorg werkzaam moet zijn om aan de groeiende zorg-/ondersteuningsvraag te voldoen. Momenteel werken 1 op de 7 mensen in de zorg. Het Sociaal Cultureel Planbureau verwacht een daling van 1:5 potentiële mantelzorgers naar 1: 3 per zorgvrager (75+) in 2040. De zorgbehoefte zal groter worden dan de (professionele) zorg aankan. Rekening houdend met complexe thuissituaties moeten we ons voorbereiden op schaarste van zorg en ondersteuning. Zeker omdat we te maken hebben met een afvlakking van de financiële compensatie door de rijksoverheid en een enorme kostenstijging.

Cijfers mantelzorg Oss

De gegevens van de gezondheidsmonitor van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) geeft aan dat 14% van inwoners in de gemeente Oss betrokken is als

mantelzorger. Onderstaande tabel geeft een indicatie van het aantal mantelzorgers van de gemeente Oss.

Jaar tal	Inwonersa antal	Inwoners 15 jaar of ouder	Mantelzorgers 15 jaar of ouder	Mantelzorger die langdurig zorgen	Langdurig en intensief	Zwaar belast
2020	91.915	78.045	27.628	23.726	4.527	2.514

Bron [Indicatie aantal mantelzorgers per gemeente – MantelzorgNL](#)

Lokale ontwikkelingen 2024

Er is toenemende aandacht voor mantelzorgondersteuning vanuit verschillende organisaties en mantelzorgers zelf. Een aantal voorbeelden van actuele initiatieven: de oprichting van een werkgroep ouderen van zorg intensieve kinderen, KOPP/KOV tentoonstelling (partners en gemeente), informatiebijeenkomst voor mantelzorgers (inwonersinitiatief in Lith), pilot spreekuur mantelzorgers in het T-Huiz, theatervoorstelling 'Onder de mantel' in de Lievekamp, behoeftenonderzoek onder mantelzorgers (ONS welzijn samen met gemeente), Op de koffie 'Zorg voor elkaar' bijeenkomsten (Adviesraad Sociaal Domein in samenwerking met de wijkraden), organisatie van een mantelzorgsymposium, inclusief informatiemarkt in het gemeentehuis (Adviesraad Sociaal Domein, ONS welzijn, Seniorenraad en de gemeente Oss).

Ook de Adviesraad Sociaal Domein vindt mantelzorg een belangrijk thema en heeft meerdere malen aandacht gevraagd voor dit thema door het indienen van een ongevraagd advies (9 mei 2019 en 8 september 2022).

Benutten van ervaringen van mantelzorgers

We vinden het belangrijk om beleid te maken dat echt aansluit bij de behoefte van mantelzorgers. Daarom richten we een klankbordgroep op, rekening houdend met verschillende groepen mantelzorgers. We benutten ervaring en kennis van oud mantelzorgers. Verder gaan we jaarlijks een behoeftepeiling uitvoeren onder mantelzorgers in samenwerking met partners om doeltreffende ondersteuning te bieden. Deze vragenlijst wordt vanaf deze week tot 15 september uitgezet door ONS welzijn en bij alle mantelzorgers/ontvangers die een mantelzorgcompliment bij de gemeente Oss hebben aangevraagd. Daarna worden door ONS welzijn diepte-interviews gevoerd op onderwerpen waar doorgevraagd kan worden.

Nieuw mantelzorgbeleid gemeente Oss 2025-2029

Bovengenoemde ontwikkelingen vragen om een herziening van de ondersteuning die we bieden aan mantelzorgers. Het huidige mantelzorgbeleid dateert van juni 2016. Mantelzorg is een thema in de vastgestelde visie sociale basis (2024 – 2040). En een speerpunt in het lokaal Wmo beleidskader dat eind 2024 ter besluitvorming aangeboden wordt

Opiniërende vraag 1

Hoe kijkt de Raad naar de verantwoordelijkheid van de samenleving, de gemeente en andere partijen wat betreft mantelzorg?

In Nederland valt mantelzorgondersteuning onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo. Het bevorderen van bewustwording en het bieden van adequate ondersteuning aan mantelzorgers is dan ook een belangrijk aspect van het gemeentelijke beleid in Nederland. Gemeenten bieden over het algemeen verschillende ondersteuningsmaatregelen en voorzieningen om mantelzorgers te ondersteunen, waaronder respijtzorg (tijdelijke vervanging van de mantelzorger), informatievoorziening en trainingen om de mantelzorgers, naasten en zorgvrijwilligers te helpen bij de zorgtaken.

Echter, de schaarste van personeel in combinatie met vergrijzing vraagt iets van de hele samenleving. Dit vraagt niet alleen iets van de Wmo, maar ook bijvoorbeeld van onderwijs, wonen, werkgevers, verenigingsleven. Immers, mantelzorger ben je altijd.

Opiniërende vraag 2

Hoe kijkt de Raad naar de voorgestelde beleidsuitgangspunten en ambities voor het nieuwe mantelzorgbeleid?

- a) Zijn deze volledig of wilt u hier richtingen aan toevoegen?
- b) Welke ambities en doelen hebben uw prioriteit?

De beleidsuitgangspunten uit de visie op de sociale basis zijn ook richtinggevend voor het mantelzorgbeleid:

1. We werken gemeenschapsgericht en geven inwonersinitiatieven de ruimte.
2. (Individuele) ondersteuning en de sociale basis vullen elkaar aan.
3. We werken aan een inclusieve leefomgeving waar iedereen gelijkwaardig is.

Specifiek voor mantelzorg stellen we de volgende uitgangspunten voor:

1. De mantelzorger staat centraal, niet de zorgvrager.

In Oss werken we volgens de Samenwerkwijze. De 'Ik wil, ik kan en ik heb nodig' vraag is voor een mantelzorger anders dan voor de zorgvrager. Het gaat over twee verschillende vragen en vorm van ondersteuning. Ondersteuning van een mantelzorger, vraagt om het centraal stellen van de mantelzorg in plaats van de zorgvrager. Een voorbeeld: de aanvraag voor het mantelzorgcompliment wordt in Oss door de zorgvrager aangevraagd, en niet door een mantelzorger zelf. Stellen we hiermee de mantelzorger centraal?

2. Ondersteuning is gericht op het vergroten van de draagkracht van de mantelzorger.

Voor mantelzorgers geldt dat morele zorgdilemma's bespreekbaar mogen zijn en de zorgtaken in goede balans moeten zijn met het eigen leven. Het is goed om ervan bewust te zijn dat een vraag bij een overbelaste mantelzorger er niet van de ene op de andere dag komt. Er is vaak een proces aan voorafgegaan. De stap naar hulp kan daardoor groot en urgent(er) zijn.

3. Mantelzorger en beroepskrachten zijn gelijkwaardige partners.

Een mantelzorger heeft kennis van de (on)mogelijkheden van de zorgvrager, zicht op het netwerk en signaleert veranderingen. De mantelzorger is niet ondersteunend aan de beroepskracht, maar gelijkwaardige partner. Beiden beschouwen wij als professional. Een gelijkwaardige samenwerking tussen mantelzorger en beroepskracht is van belang om passende ondersteuning te bieden.

Ambities en doelen

In programma 1 (Zorg & Welzijn) zijn drie ambities geformuleerd, deze vormen ook de basis voor het Wmo-beleidskader dat momenteel opgesteld wordt. Hieronder doen we per ambitie een voorstel voor speerpunten voor het mantelzorgbeleid in Oss.

I. In Oss helpen we elkaar en mag iedereen meedoen (sociale basis).

- a) Mantelzorgers en zorgvrijwilligers voelen zich voldoende gesteund, gewaardeerd en toegerust om de zorgvrager te begeleiden;
- b) Mantelzorgers, zorgvrager, naasten, vrijwilligers en professionals werken prettig, gelijkwaardig en doeltreffend samen;
- c) We faciliteren passende lokale mantelzorginitiatieven.

II. Inwoners die dat nodig hebben krijgen passende ondersteuning.

- d) We zetten ons in om ondersteuning voor de mantelzorger zo eenvoudig en toegankelijk mogelijk te maken, passend bij de vraag van de mantelzorger;
- e) Mantelzorg is ingebed in de Samenwerkwijze;
- f) We zetten ons in op het vergroten van mantelzorgbewustzijn in de domeinen; zorg, welzijn, wonen, onderwijs en werk.

III. Voorzieningen zijn vindbaar, toegankelijk, betaalbaar en kwalitatief goed.

- g) De sociale teams en inloopspreekuren zijn makkelijk vindbaar en de informatie hierover is duidelijk; aansluitend bij de behoefte van mantelzorgers;

h) Bij kennisuitwisseling en informatie is aandacht voor verschillende groepen mantelzorgers, klare taal en cultuur sensitieve communicatie.

Opiniërende vraag 3

Wat wil de Raad meegeven bij de uitwerking van het nieuwe mantelzorgbeleid wat betreft aandachtsgroepen?

De groep mantelzorgers is groot en erg divers. Er is geen standaard mantelzorger, geen mens is hetzelfde en geen situatie is hetzelfde. Diversiteit brengt verschillende ervaringen, ondersteuningsbehoeften en communicatie met zich mee. Movisie omschrijft de diversiteit, kenmerken en behoeften van mantelzorgers (bron: [Mantelzorg op kruispunten van diversiteit | Movisie](#)). Om rekening te houden met en zicht te houden op behoeften, onderscheiden we een aantal aandachtsgroepen: jonge mantelzorger (tot 25 jaar), werkende mantelzorger, mantelzorger met een migratieachtergrond en oudere mantelzorger. Binnen deze groepen zien we dat met name vrouwen zwaarder belast worden met hun mantelzorgtaken.

Ook de zorg die mantelzorgers bieden is heel divers. Mantelzorgers zorgen voor mensen met onder andere dementie, verstandelijke beperking, psychische problemen en/of verslaving, zorg intensieve kinderen, niet aangeboren hersenletsel of mantelzorg bij de laatste levensfase.

Vervolg

Op basis van de kaders die de Raad meegeeft, werken we het mantelzorgbeleid verder uit. Hierin zal aandacht zijn voor de ondersteuning, ontlasting en waardering van mantelzorgers, ook mogelijkheden voor het inzetten van EHealth ter ontlasting van mantelzorg nemen we hierin mee. Rekening houdend met de uitkomsten van het behoeftenonderzoek, gesprekken met belanghebbenden en nog te formuleren advies door de Adviesraad Sociaal Domein verwachten we uiterlijk in het 1ste kwartaal van 2025 nieuw mantelzorgbeleid aan de Raad voor te leggen.

Communicatie

Intern wordt er verbinding gelegd tussen de domeinen Zorg, Welzijn, Wonen, Werk en Onderwijs. In samenwerking met de communicatieadviseur en ONS welzijn halen we middels een enquête informatie op bij mantelzorgers. We zetten de samenwerking met ONS welzijn voort en werken samen met betrokken partijen zoals welzijn, zorg- en vrijwilligersorganisaties en de adviesraad Sociaal Domein. We coördineren nieuwe ontwikkelingen. In het nieuw mantelzorgbeleid wordt een communicatieplan opgenomen.

Samenvatting

Naar aanleiding van de Raadsvergadering op 18 april jl. herzien we de mantelzorgnotitie van 2016. We inventariseren input van betrokken partijen, waaronder de behoeftepeiling, om in het 1ste kwartaal van 2025 tot nieuw mantelzorgbeleid te komen. In dit opiniestuk leggen we de Raad voorgestelde beleidsuitgangspunten en ambities voor en vragen we wat de Raad ons mee wil geven voor het verder uitwerken van nieuw mantelzorgbeleid.